

Jorn fandt ro på Læsø

Asger Jorn havde sit danske hjem og atelier i en gård på Læsø fra 1964 til sin død i 1973. Gården er nu blevet nænsomt renoveret, så den fremstår stort set, som den så ud dengang. Boligen besøgte bygningen, der fremover skal fungere som kunstnerrefugium.

Af Rasmus Thirup Beck

Historien gentager sig – og nogle gange for det gode.

I januar 1964 sidder maleren og forfatteren Asger Jorn i en togkupé på vej gennem Jylland sammen med sin kunsthandler, Børge Birch. De falder i snak med en medpassager, der bl.a. fortæller om en gård, han har til salg på Kattegat-øen, Læsø. Jorn, der på dette tidspunkt er på toppen af sin karriere og for længst er brudt igennem internationalt, bliver begejstret for det, han hører, og da Birch siger, at gården kan blive hans for »et par billeder«, slår han til. Hushandlen bliver afsluttet der i kupéen, uden at Jorn overhovedet har set huset.

Men han fortryder det ikke. Efter en renovering, der bl.a. involverer etablering af et stort, lyst atelier i den gamle kostald – det eneste atelier som Jorn i øvrigt selv designer – bliver Bangsbohave, som gården hedder, hans danske hjem. Her finder han tiltrængt fred og ro fra den hektiske kunstverden, indtil han i 1973 dør en alt for tidlig død af lungekræft.

Og så lukker tiden sig bogstaveligt talt over den lille rødmalede gård, der står ubrugt hen, mens den omkringliggende natur langsomt, men sikkert, indtager især stuehuset. 33 år står huset uden nogen til at tage sig af det, og så, i sommeren 2006, sker der noget afgørende. Tom Christoffersen, der er galleriejer og Jorn-afficionista med base i København, hører, i ugen efter at han har været på ferie på Læsø, om gården. Han får en lokal, færge-direktør Jess Jessen-Klixbüll, til at tage nogle billeder af den og deler sin nye viden med sin svoger, direktør og ejer af Causa Consulting, Peter Linder, der ligeledes er Jorn-elsker. De »

Hvert eneste møbel i Asger Jorns gård er nøjsomt fundet frem, så de svarer til de billeder og overleveringer, der har overlevet stedets 33-årige dvale. Et nyt tiltag i stuehusets store åbne dagligstue er dog to reoler, der langsomt skal fyldes op med Jorn-litteratur.

Asger Jorn stod selv for indretningen af sit atelier i gårdens gamle kostald. Den ene ende af bygningen er ét stort, åbent rum, hvor han selv byggede en pejs i skorstenen, og i den anden ende kan man så gå op på en højloftet hems. Jorn brugte trappen derop til at beskue sine ofte store værker på afstand.

Den verdensberømte maler Asger Jorn købte huset på Læsø ubeset. Størstedelen af hans værker blev til i hans atelierer ved den italienske riviera og i Paris, men på Læsø kunne han slappe af fra den hektiske kunstverden. Her er han på vej ned ad trappen, som også ses på billedet til venstre.

Den store åbne dagligstue i stuehuset ligner kun 90 procent sig selv, for de to nye ejere har tilladt sig at installere en hems i den ene ende. De mener dog, at den er i Jorns ånd, og så har de i øvrigt udvalgt møbler og kunst med ypperste respekt for det gamle kunstnerikon. På væggen ved siden af døren hænger et stort foto fra Jorns tid i huset.

Et af de allervigtigste aspekter ved den nøjsomme restaurering af Asger Jorns Læsø-gård var farverne, som Jorn naturligvis selv havde tænkt meget over. Den blå farve på dørene gav sig selv, for en af dem havde overlevet tidens tand godt dækket til af et sammenstyrtet tag. Det var straks værre med husfarven, der stort set var væk. Ved hjælp af billeder og nabooverleveringer fik man dog støvet sig frem til den karakteristisk røde farve, burned sienna, som Jorn fik importeret fra Italien.

to er ikke i tvivl. Den gård skal de have fat i. Visionen er også klar fra begyndelsen:

Bangsbohave skal genskabes, som da Jorn havde sin gang der i 60erne og 70erne, og den skal derefter etableres som et kunstner-refugium. Efter lidt detektiv-arbejde med at finde frem til Jorns arvinger bliver handlen gennemført. Først et stykke tid efter, at underskrifterne er sat, kommer de to nye hus-ejere til Læsø for at se deres erhvervelse. Akkurat som Jorn selv.

SYNET, DER MØDER dem, kunne have slået luften ud af enhver nybyggt husejer. Gården er fuldstændig groet til, og mens atelieret, som Jorn selv renoverede i 60erne, har klaret

tidens tand nogenlunde, er det 200 år gamle stuehus ganske simpelt en ruin.

Det tager dog ikke modet fra Christoffersen og Linder, der sammen med den lokale hjælper, Jessen-Klixbüll, begejstret går på opdagelse på grunden. En af de første ting, de bringer frem i lyset, dybt inde fra et buskads, er en gammel rusten cykel – Jorns cykel. Den står nu på en hædersplads i den fine lille gård foran stuehuset.

Indenfor finder man masser af andre ting og sager, der er blevet gravet frem af murbrokkerne, eller har overlevet i det tørre atelier: to skrammede kaffekander, en serveringsbakke, et rustent havebord og en gammel kommode. Resten – kunsten på vægge-

ne, de flotte 60er-møbler, tapetet i køkkenet, de orange lamper og så videre – har de to nye ejere sammen med deres hustruer med stor tålmodighed støvet frem rundt omkring hos marskandisere og i antikvitetsforretninger.

Resultatet er intet mindre end imponerende. At træde indenfor i den store lyse stue i den gennemrenoverede stuebygning er som at træde ind i en tidslomme, og det fortsætter i køkkenet, i midterstuen, i soveværelset og i selve atelieret. Badeværelset består stort set af originalt inventar, så det giver sig selv.

»Selve designet og indretningen af det her hus var jo Jorn. At finde det var ligesom at finde et maleri, han havde malet, og som siden var blevet beskadiget. Det var sådan,

vi så på det. Vi ville redde Jorns værk,« forklarer Peter Linder, der ikke lægger skjul på, at han og partneren er særdeles tilfreds med det endelige resultat.

Det restaurerede Jorn-værk skal nu fungere som refugium for unge kunstnere, der i huset og i dets omgivelser skal kunne finde inspiration til deres kunst. Håbet er, at stedet skal fungere som en løftestang for dansk kunst, ligesom Jorn i sig selv var det, da han levede.

boligen@berlingske.dk

Køkkenet var et centralt sted i Jorns liv, og derfor gik Tom Christoffersen og Peter Linder til dette rum med særlig stor opmærksomhed. Deres hustruer støvede f.eks. det gamle tapet og det røde linolium op i marskandiserbaglokalen i København, og deres mænd fik ned til mindste detalje kopieret de to skabslåger, der havde overlevet. Flere af køkkensagerne på hylderne er også fisket ud af ruinen og pudset af.

Den lille midterstue, man går igennem fra køkken til atelier, er en gennemført 70er-tidslomme. Den fine grønne farve på væggen er langt fra tilfældig - den går, ligesom de mange brune elementer i huset, igen i Jorns malerier. Det gør hjulet i øvrigt også, og af samme grund havde han også et gammelt vognhjul hængende på ydermuren. Det hænger der også nu. Se foto på forrige side.

Jorn-gården skal fremover fungere som kunstner-refugium. Det lægger de to ejere på sinde, at det skal være et sted, der bliver brugt og inspirerer - det skal ikke være et Jorn-museum med kustoder, der fortæller, at man ikke må røre. Lidt historie er der dog på en af væggene i dagligstuen, som er dækket med fotos fra Jorns tid i huset.

Siden Asger Jorn døde i 1973 har gården stået ubrugt hen. Dette var synet, som mødte de to nuværende ejere, Tom Christoffersen og Jess Jessen-Klixbüll, da de besøgte stedet første gang.

LÆSØ OG KUNSTEN

Asger Jorn er bestemt ikke den eneste kunstner, der gennem tiden har set lyset på Læsø. I slutningen af 1800-tallet søgte kunstnere som Rørby, Skovgaard, Krøyer, Viggo Johansen og Tuxen hertil for at male, og på Jorns tid havde han følgeskab af Hjort-Nielsen, Hofmeister, Arne og Jørgen Haugen Sørensen samt Marinus Nielsen, som tilmed var født på øen. Indtil hans død for få år siden havde Mogens Hoff atelier der. Øens måske mest prominente kunstner gennem tiden er nulevende. Han hedder Per Kirkeby.

KORT OM ASGER JORN

Asger Jorn (1914-73), født Asger Oluf Jørgensen, var dansk maler, grafiker, billedhugger, keramikker og kunstteoretiker. Han anses for at være en af efterkrigstidens største internationale danske kunstnere. Han var uddannet lærer og var fra cirka 1937 til 1942 på Kunstakademiet. Det var herefter, at han fandt sin karakteristiske abstrakt-ekspressionistiske stil. I 1941 var han dynamoen bag tidsskriftet Helhesten, i 1948 stiftede han sammen med belgiske og hollandske kunstnere den internationalt anerkendte Cobra-bevægelse, og senere var han medlem af Situationistisk Internationale.

Han havde både et atelier ved den italienske riviera og et i Paris udover det, han havde på Læsø, og det var i de to første, han var klart mest produktiv. Kun lidt over 30 værker er blevet til på Kattegat-øen, hvor han primært fandt fred fra kunstverden, hvor alle hev og sled i ham.

Jorns kunsthändler, Børge Birch, købte også sommerhus på Læsø, og under et besøg dér i 1965 udførte Asger Jorn på få timer et vægmaleri på 50 kvadratmeter. Det blev i 1986, ved hjælp af en kompliceret teknik, flyttet til forhallen i Østre Gasværks teater. I dag kan man se det store maleri på kunstmuseet Arken.

Asger Jorn var bror til to andre kendte kunstnere, Jørgen Nash og Vagn Ove Jorn.

Jorns gamle gård Bangsbohave ligger helt ugeneret for enden af en blind vej i et område på Læsø, hvor meget få kommer. Nærmeste nabo er nogle få gårde og så øens landbetjent, der netop er flyttet ind i det næste hus på vejen.